

Закон за банките

(Приет от XXXVIII народно събрание на 25 юни 1997 г., обнародван в „Държавен вестник“, бр. 52 от 1 юли 1997 г., изм. и доп., бр. 15, 21, 52 и 70 от 1998 г., бр. 54, 103 и 114 от 1999 г., бр. 1, 24, 63, 84 и 92 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 45, 91 и 92 от 2002 г., бр. 31 от 2003 г., бр. 19, 31, 39 и 105 от 2005 г.; бр. 30, 33, 34, 63 и 68 от 2006 г.)

Глава първа

Общи положения

Чл. 1. (1) Банка е акционерно дружество, което извършва публично привличане на влогове и използва привлечените парични средства за предоставяне на кредити и за инвестиции за своя сметка и на собствен риск.

(2) Банката може да извършва и следните търговски сделки:

1. покупка на менителници и записи на заповеди;
2. сделки с чуждестранни средства за плащане и с благородни метали;
3. приемане на ценности на депозит;
4. (изм. – ДВ, бр. 114 от 1999 г., в сила от 31 януари 2000 г., доп. – ДВ, бр. 91 от 2002 г., изм. – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) сделки с ценни книжа, включително и услуги и дейности по чл. 54, ал. 2 и 3 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа;
5. гаранционни сделки;
6. извършване на операции по безкасови плащания и клиринг на чекови сметки на други лица;
7. (отм. – ДВ, бр. 114 от 1999 г.);
8. покупка на вземания, произтичащи от доставка на стоки или предоставяне на услуги, и поемане на риска от събирането на тези вземания (факторинг);
9. финансов лизинг;
10. (изм. – ДВ, бр. 31 от 2005 г.) издаване и администриране на електронни платежни инструменти по смисъла на Закона за паричните преводи, електронните платежни инструменти и платежните системи;
11. сделки със:
  - а) финансови фючърси и опции;
  - б) инструменти, свързани с валутни курсове и лихвени проценти;
12. предоставяне на банкови касетки;
13. придобиване и управление на дялови участия;
14. консултации на дружества относно капиталовата им структура, промишлена стратегия и свързани с това въпроси, както и консултации и услуги относно преобразуване на дружества и сделки по придобиване на предприятие;

15. консултации относно портфейлни инвестиции;

16. други сделки, определени от Българската народна банка, наричана по-нататък „централната банка“.

(3) Банките не могат да извършват по занятие други търговски сделки извън посочените в ал. 1 и 2, освен когато това е необходимо във връзка с осъществяване на тяхната дейност или в процеса на събиране на вземанията си по предоставени кредити.

(4) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Сделките по ал. 1 и 2, т. 3, 6, 10 и 12, наричани по-нататък „банкова дейност“, може да извършва само:

1. лице, което е получило разрешение (лицензия) за банка от Българската народна банка;

2. банка със седалище в чужбина, която е получила разрешение (лицензия) от Българската народна банка да осъществява дейност в страната чрез клон.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Небанкова финансова институция е лице, чийто основен предмет на дейност е извършването на една или повече от следните сделки:

1. покупка на менителници и записи на заповед;

2. финансов лизинг;

3. придобиване и управление на дялови участия;

4. сделки с чуждестранни средства за плащане;

5. консултации на дружества относно капиталовата им структура, промишлена стратегия и свързани с това въпроси, както и консултации и услуги относно преобразуване на дружества и сделки по придобиване на предприятие;

6. консултации относно портфейлни инвестиции;

7. сделки със:

а) финансови фючърси и опции;

б) инструменти, свързани с валутни курсове и лихвени проценти;

8. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) услуги и дейности по чл. 54, ал. 2 и 3 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа и/или сделки с други ценни книжа;

9. факторинг;

10. гаранционни сделки.

(6) Доколкото в закон не е предвидено друго, за извършването на сделки по ал. 5 не е необходимо разрешение. В срок 14 дни от започване на дейността си небанковите финансови институции уведомяват централната банка за кръга на извършваните от тях сделки.

Чл. 2. Разпоредбите на този закон не се прилагат за:

1. централната банка, чиято дейност се урежда с отделен закон;

2. застрахователните институции – относно извършваните от тях сделки, предвидени в отделен закон;

3. пощенската система – относно паричните операции, характерни за нейната дейност;

4. институциите по социалното и здравното осигуряване;

5. лицата, които предоставят парични заеми срещу залог на вещи (заложни къщи) по ред, установен от Министерския съвет;

6. инвестиционните посредници, инвестиционните и приватизационните фондове – относно извършваните от тях сделки, предвидени в отделен закон;

7. взаимоспомагателните каси към кооперациите, които предоставят заеми само на член-кооператори за сметка на направени от тях вноски и средства на кооперацията.

Чл. 3. Разпоредбите на този закон се прилагат съответно и за банки, създадени с отделен закон, доколкото в него не е предвидено друго.

Чл. 4. (1) Централната банка осъществява надзор на консолидирана основа спрямо банки, банкови групи и финансови холдинги по реда на този закон и на издадените за неговото прилагане нормативни актове.

(2) Банкова група е налице, когато банка има за дъщерни дружества по смисъла на чл. 277 от Търговския закон други банки, небанкови финансови институции или банки и небанкови финансови институции.

(3) Финансов холдинг е налице, когато предприятие има банка за дъщерно дружество.

Глава втора

Учредяване и управление

Чл. 5. (1) Банка се учредява като акционерно дружество и доколкото в този закон не е предвидено друго, за нея се прилага Търговският закон.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Банките могат да откриват повече от един клон в отделно населено място, включително и в населеното място, където е седалището им.

Чл. 6. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) Издадените от банката акции са само безналични, като всяка акция дава право на един глас.

Чл. 7. Уставът на банката трябва да съдържа освен данните, предвидени в съответните закони, и данни за сделките, които тя ще извършва, пълномощията за подписване и представляване на банката, както и данни за начина, по който ще се извършва вътрешният контрол на банката.

Чл. 8. (1) (Изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Банката се управлява и представлява съвместно най-малко от две лица, които имат постоянен адрес или дългосрочно пребиваване в страната. Те не могат да възлагат цялостното управление и представителството на банката на един от тях, но могат да упълномощават трети лица за извършване на отделни действия.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.).

(3) За членове на управителния съвет или на съвета на директорите не могат да се избират юридически лица.

Чл. 9. (1) Членовете на управителния съвет или на съвета на директорите трябва да:

1. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) имат висше образование с придобита образователно-квалификационна степен не по-ниска от „магистър“;

2. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) притежават достатъчни за съответното образование квалификация и професионален опит в банковата дейност, а лицата по чл. 8, ал. 1, изречение първо – и да са работили най-малко пет години на длъжност с ръководни функции в банка или сравнимо с банка дружество или институция, съобразно критерии, определени от Централната банка.

3. не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер;

4. не са били членове на управителен или контролен орган или неограничено отговорни съдружници в дружество, когато то е прекратено поради несъстоятелност, ако са останали неудовлетворени кредитори;

5. не са били през последните 5 години, предхождащи датата на решението за обявяване на банка в несъстоятелност, членове на неин управителен или контролен орган;

6. не са лишени или лишавани от право да заемат материалноотговорна длъжност;

7. не са съпрузи или роднини до трета степен включително по права или по сребрена линия помежду си или на друг член на управителен или контролен орган на банката.

(2) Наличието на необходимата квалификация и професионален опит по ал. 1, т. 2 се удостоверява със сертификат, издаден от централната банка. Условието и редът за издаването и отнемането на сертификат се определят с наредба. Отказът за издаването и отнемането на сертификат не подлежат на обжалване по съдебен ред.

(3) Обстоятелствата по ал. 1, т. 4, 5, 6 и 7 се установяват с декларация.

(4) Лице, което не отговаря на посочените изисквания в ал. 1, а за управляващите банката – и в чл. 8, ал. 1, се отстранява от централната банка, ако не бъде освободено от съответния орган в посочения от нея срок.

Чл. 10. (1) (Предишен текст на чл. 10 – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Член на управителен или контролен орган на банка се освобождава, ако се установи, че лицето не отговаря на някое от изискванията на чл. 9, ал. 1, т. 3, 4, 5, 6 и 7.

(2) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Представляващите юридическите лица в надзорните съвети трябва да отговарят на изискванията на чл. 9, ал. 1, т. 3, 4, 5, 6 и 7. Неотговарящите на тези изисквания се отстраняват от Българската народна банка, ако не бъдат освободени от съответния орган в посочения от нея срок.

Глава трета

Издаване и отнемане на разрешение (лицензия) за извършване на банкова дейност

Чл. 11. (1) За извършване на банкова дейност се изисква писмено разрешение (лицензия), издадено от централната банка.

(2) Към заявлението се прилагат:

1. уставът и другите учредителни актове;
2. документи, съдържащи данни за записания капитал и направените вноски;
3. план за деловата дейност на банката;
4. имената и адресите на членовете на надзорния и управителния съвет (съвета на директорите) на банката и подробни писмени данни за тяхната квалификация и професионален опит;
5. сертификати по чл. 9, ал. 2 за членовете на управителния съвет (съвета на директорите);
6. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) писмени данни за името (наименованието) и местоживеенето (седалището) на лицата, записали пряко или косвено 3 и над 3 на сто от акциите с право на глас, както и за тяхната професионална (делова) дейност през последните 5 години. Физическите лица и законните представители на юридическите лица представят писмени декларации:
  - а) относно произхода на средствата, от които са направени вноските срещу записаните акции;
  - б) че средствата не са заемни;
  - в) за платените от тях данъци през последните 5 години;
7. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) за юридическите лица по т. 6 – писмени данни относно лицата, притежаващи акции или дялове в капитала или имуществото им или упражняващи контрол върху тях;
8. други сведения и документи, изисквани от централната банка.

Чл. 12. (1) За получаване на лицензия за извършване на банкова дейност на територията на страната чрез клон към заявлението чуждестранната банка представя:

1. заверен препис от акта за регистрация на банката и документ от органа по регистрация с актуални данни за седалището и адреса на управление, предмета на дейност, размер на капитала, системата на управление и лицата, които представляват банката;
2. заверен препис от разрешението на компетентния по седалището на банката орган за извършване на банкова дейност;
3. заверен препис от устава;
4. план за деловата дейност;
5. финансовите годишни отчети за последните 3 години;

6. писмено съгласие за откриване на клон от органа за банков надзор в страната по седалището ѝ;

7. данни за лицата, на които е възложено управлението на клона, включително за тяхната професионална квалификация и опит в банковото дело;

8. други сведения и документи, изисквани от централната банка.

(2) С лицензията по ал. 1 на клона не може да се предоставя право да извършва сделки, които чуждестранната банка не може да сключва в страната по седалището си.

(3) Лицензия се издава само ако компетентният орган за банков надзор по седалището на чуждестранната банка упражнява върху нея надзор на консолидирана основа.

(4) Лицензия се издава само на реномирани банки на световния финансов пазар или на банки, получили гаранция от тях.

Чл. 13. Търговското представителство на чуждестранна банка в страната е длъжно да представи в централната банка препис от акта за регистрация в 14-дневен срок от издаването му. То не може да извършва банкови сделки.

Чл. 14. (1) Преди да се произнесе по заявлението за издаване на лицензия, централната банка извършва всички необходими проучвания, за да установи валидността на представените документи и финансовото състояние на заявителя.

(2) В срок до 6 месеца от получаването на заявлението и всички необходими документи централната банка уведомява писмено заявителя, че ще издаде лицензия за извършване на банкова дейност, ако се изпълнят условията по чл. 15, или отказва издаването на лицензия.

Чл. 15. (1) Лицензия за извършване на банкова дейност се издава, ако в срок до 6 месеца от получаване на уведомлението по чл. 14, ал. 2, предложение първо, заявителят удостовери, че са изпълнени следните условия:

1. записалите акции лица са направили вноски, общата стойност на които е не по-малка от минимално необходимия капитал за извършване на банкова дейност. За клон на чуждестранна банка се представя документ, удостоверяващ превеждането на необходимите за дейността на клона парични средства, когато такова изискване е установено в наредба на централната банка;

2. назначените администратори притежават необходимата квалификация и опит за дейността, която ще изпълняват;

3. осигурени са подходящи сгради за извършване на банкова дейност и необходимото техническо оборудване;

4. създадена е служба за вътрешен контрол и назначените служители имат необходимата за дейността професионална квалификация и опит.

(2) Лицензията за банкова дейност може да изключи извършването на сделки или дейности, за които централната банка прецени, че заявителят не е квалифициран.

(3) Ако в срока по ал. 1 заявителят не представи изискваните документи, централната банка отказва издаването на лицензия за извършване на банкова дейност.

(4) Издадените лицензии се вписват в специален регистър в централната банка.

(5) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) Когато издадената лицензия дава право за извършване на дейност по чл. 1, ал. 2, т. 4, Централната банка изпраща препис от лицензията заедно с документите, послужили като основание за издаването ѝ, на Комисията за финансов надзор.

Чл. 16. (1) Освен в случаите по чл. 15, ал. 1 централната банка отказва издаването на лицензия, когато:

1. уставът и другите учредителни актове не съответстват на този закон или на други нормативни актове;

2. установи, че дейността, която заявителят възнамерява да извършва, не осигурява необходимата му финансова стабилност;

3. капиталът на банката и внесената част от него са под определения от централната банка минимален размер;

4. уставът съдържа разпоредби, които не гарантират сигурността на активите;

5. някои от членовете на управителния съвет (съвета на директорите) не могат да заемат длъжността поради нормативна забрана или не отговарят на изискванията по чл. 9, ал. 1, или са привлечени като обвиняеми или подсъдими за умишлено престъпление от общ характер;

6. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) някои от акционерите, контролиращи повече от 3 на сто от гласовете, с дейността си или с влиянието си върху вземането на решенията биха могли да навредят на надеждността или сигурността на банката или на нейните операции;

7. установи, че лица, записали 3 и над 3 на сто от капитала, са направили вноски със заемни средства.

(2) Централната банка отказва издаването на лицензия на чуждестранна банка да извършва банкова дейност на територията на страната чрез клон, ако прецени, че осъществяваният върху чуждестранната банка надзор на консолидирана основа от компетентния орган в страната по седалището ѝ не съответства на установените с този закон изисквания.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 114 от 1999 г., в сила от 31 януари 2000 г., изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г., изм. – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) Централната банка отказва издаването на лицензия за извършването на услуги и дейности по чл. 54, ал. 2 и 3 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа, когато не са спазени изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му.

(4) (Нова – ДВ, бр. 114 от 1999 г., в сила от 31 януари 2000 г., изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г., изм. – ДВ, бр. 39 от 2005 г.) Преди да се произнесе по искането за извършване на услуги и дейности по чл. 54, ал. 2 и 3 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа, централната банка взема предвид писменото становище на Комисията за финансов надзор, ако то бъде представено в едномесечен срок от писменото искане на централната банка до комисията.

Чл. 17. В случаите на отказ заявителят може да направи ново искане за издаване на лицензия за извършване на банкова дейност не по-рано от 6 месеца от влизането на акта за отказ в сила или от изтичането на срока по чл. 14, ал. 2 – при мълчалив отказ.

Чл. 18. (1) Лице, което не притежава лицензия за извършване на банкова дейност, не може да използва в своето наименование, рекламна или друга дейност думата „банка“ или някои от производните ѝ на чужд език, или друга дума, означаваща извършване на банкова дейност.

(2) Забраната по ал. 1 не се прилага за институция, чието име е установено или признато със закон или с международно споразумение, по което Република България е страна, както и когато от контекста, в който е употребена думата „банка“, е ясно, че институцията няма за предмет на дейност извършването на банкови сделки.

(3) Лицензия за извършване на банкова дейност с наименование, което наподобява наименованието на съществуваща банка в страната, не се издава.

Чл. 19. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Местно или чуждестранно лице, както и свързани лица не могат без предварително писмено разрешение на централната банка, освен в случаите по ал. 2, да придобиват пряко или косвено акции в местна банка, които им осигуряват 10 или повече от 10 на сто от акциите с право на глас.

(2) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Когато акциите по ал. 1 са придобити без предварително разрешение, при публично предлагане на акции на фондовата борса или на друг регулиран (организиран) пазар на ценни книжа, приобретателите не могат да упражняват правото на глас по тези акции до получаване на писмено разрешение от централната банка. Ако разрешението не бъде поискано в едномесечен срок от придобиването или не бъде издадено, централната банка може да приложи мярката по чл. 65, ал. 2, т. 12.

(3) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Преди да бъде издадено разрешението, акциите по ал. 2 не се вземат предвид при определяне на кворума на общото събрание на акционерите.

(4) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Банката без писмено разрешение на централната банка не може да:

1. открива клонове в чужбина;
2. изменя наименованието си, обозначено в лицензията;

3. се преобразува чрез вливане, сливане или разделяне;
4. извършва банкови сделки извън обхвата на издадената лицензия;
5. увеличава капитала си с непарични вноски;
6. изкупува обратно издадени от нея акции;
7. намалява капитала си.

(5) (Предишна ал. 3, изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Банка без писмено разрешение на централната банка не може да придобива самостоятелно или заедно със свързано с нея лице, пряко или косвено, дялово участие в дружество, което не е банка, когато:

1. това участие е квалифицирано дялово участие;
2. стойността на това участие надхвърля 15 на сто от собствения капитал на банката;
3. (отм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.).

(6) (Предишна ал. 4, изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Разпоредбата на ал. 5 не се прилага, когато дяловите участия са придобити за погасяване на предоставени кредити. В този случай банката трябва да приведе участието си до разрешенния размер в 3-годишен срок.

(7) (Доп. – ДВ, бр. 52 от 1998 г., предишна ал. 5, изм., бр. 54 от 1999 г.) Централната банка разглежда искането за издаване на разрешения по ал. 1, 2, 4 и 5 в 3-месечен срок от получаването му. В случаите по ал. 4, т. 3 централната банка разглежда искането, ако е представено разрешение за сливането или вливането от Комисията за защита на конкуренцията, когато издаването му е задължително.

(8) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Условията и редът за издаване на разрешенията по ал. 1, 2, 4 и 5 се определят с наредба, издадена от централната банка.

(9) (Предишна ал. 6, изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Сделките и решенията по ал. 1, 4 и 5, за които не е издадено предварително разрешение, са нищожни.

Чл. 19а. (Нов – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) (1) Когато взема решение за увеличаване на капитала на банка с вноски на акционерите, общото събрание, съответно надзорният съвет (съветът на директорите), задължително определя срок за извършване на вноските, който не може да бъде по-дълъг от 6 месеца от вписване на решението. При публично предлагане на акции срокът тече от публикуването на проспекта.

(2) Акциите, по които не са извършени дължимите вноски или не са продадени в срока, се обезсилват, а съответният орган предприема действия за промяна на решението до размера на действително внесенния капитал. Решението за изменение трябва да бъде взето не по-късно от 3 месеца след изтичането на срока по ал. 1.

(3) Ако решението по ал. 2 не бъде взето в срок, съдът по искане на централната банка вписва съответното изменение.

(4) По отношение на акционери, за които вследствие на изменение на решението възниква основание за искане на разрешение, се прилага съответно чл. 19, ал. 2.

(5) Редът по ал. 3 се прилага и когато централната банка установи, че капиталът е увеличен с непарични вноски без разрешение или средствата, с които са направени паричните вноски, не са собственост на акционера.

Чл. 19б. (Нов – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) (1) Разрешение по чл. 19, ал. 1 трябва да има и акционер, който при участие в увеличението на капитала на банка с вноски на акционерите или чрез превръщане на облигации в акции придобива или запазва 10 и повече от 10 на сто от акциите с право на глас от увеличения капитал. За издаване на разрешението акционерите представят документи и сведения, определени в наредба на централната банка.

(2) При нарушение на изискванията по ал. 1 централната банка може да приложи мярката по чл. 65, ал. 2, т. 12.

Чл. 19в. (Нов – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) (1) Когато лице придобие 3 или повече от 3 на сто от акциите с право на глас в местна банка, банката уведомява Централната банка за името (наименованието) и адреса (седалището) на лицето в 7-дневен срок от вписване на придобиването в книгата на акционерите.

(2) Лицето по ал. 1 е длъжно при поискване от Централната банка да ѝ представи в определен от нея срок документите по чл. 11, ал. 2, т. 6–8.

(3) При неизпълнение на изискването по ал. 2, както и когато представената информация не е достатъчно пълна и достоверна, към лицето може да се приложи мярката по чл. 65, ал. 2, т. 12.

(4) Централната банка има правомощията по ал. 3 и когато установи, че:

а) лицето е представило неверни данни, или

б) с дейността или влиянието си върху вземането на решения лицето може да навреди на надеждността или сигурността на банката или на нейните операции.

Чл. 20. (Доп. – ДВ, бр. 52 от 1998 г.; изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Окръжният съд регистрира банка и вписва промените по чл. 19, ал. 4, след като му бъдат представени съответните разрешения, издадени от централната банка, а в случаите по т. 3 – и разрешението на Комисията за защита на конкуренцията, когато издаването му е задължително.

Чл. 21. (1) Централната банка може да отнеме издадената лицензия за извършване на банкова дейност, когато:

1. банката не започне да извършва разрешената банкова дейност в срок 12 месеца от издаване на разрешението;

2. са извършени нарушения по чл. 65, ал. 1;

3. банката е представила неверни сведения, които са послужили като основание за издаване на лицензията;

4. на чуждестранна банка, която извършва банкова дейност на територията на страната чрез клон, е отнета лицензията от компетентния орган в страната по седалището ѝ.

(2) Централната банка задължително отнема издадената лицензия на банка поради неплатежоспособност, когато:

1. тя не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение или

2. общата стойност на задълженията ѝ надвишава общата стойност на нейните активи.

(3) Стойността на активите и задълженията на банката се определят от централната банка според надзорни изисквания и правила, установени в приети от нея наредби.

(4) С акта за отнемане на лицензията централната банка задължително назначава квестори, ако такива не са били назначени преди това.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 30 от 2006 г.) Решението на централната банка за отнемане на лицензията за банкова дейност подлежи на незабавно изпълнение и не може да се обжалва по съдебен ред. Разпоредбите на Административнопроцесуалния кодекс относно обясненията и възраженията на заинтересуваните лица не се прилагат.

Чл. 22. (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2006 г.) (1) След вземането на решение за отнемане на лицензия на банка Централната банка:

1. в случаите на чл. 21, ал. 1 назначава ликвидатор и определя срок, в който трябва да извърши ликвидацията; решението се изпраща за вписване в търговския регистър; или

2. в случаите на чл. 21, ал. 2 отправя искане до съответния окръжен съд за откриване на производство по несъстоятелност.

(2) Решението по ал. 1, т. 2 се обнародва в „Държавен вестник“.

Глава четвърта

Собствен капитал, ликвидност и други изисквания

Чл. 23. (1) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Всяка банка или банкова група трябва да разполага по всяко време със собствен капитал (капиталова база), чиито минимални размери, структура и съотношение с балансовите ѝ активи и пасиви и задбалансови ангажименти се определят от централната банка с наредба съобразно кръга на извършваната банкова дейност.

(2) Минимално необходимият внесен капитал при учредяване на банка не може да е по-малък от 10 милиарда лева.

(3) Вноските срещу записаните акции до минимално необходимия капитал по ал. 2 могат да са само парични.

Чл. 24. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) За образуването на фонд „Резервен“ банката отделя най-малко една пета от печалбата след облагането ѝ с

дължимите данъци и преди изплащането на дивиденди, докато средствата на фонда достигнат 1.25 на сто от сбора на сумата на активите по баланса и задбалансовите ангажименти.

(2) Когато средствата на фонд „Резервен“ спаднат под минималния размер, установен в ал. 1, банката е длъжна да възстанови средствата по фонда до достигане на минималното равнище в срок 2 години.

Чл. 25. Всяка банка поддържа активите си в състояние, което ѝ позволява да изпълнява без забава паричните си задължения. Условиата за поддържане на ликвидност се определят с наредба на централната банка.

Чл. 26. (1) Всяка банка поддържа разлики между активите и пасивите в чуждестранни валути както по отделни видове валути, така и общо в размери, не по-големи от определените от централната банка като процент от собствения капитал.

(2) Централната банка издава наредба за прилагането на ал. 1.

Чл. 27. (1) Банката периодично оценява кредитите, другите рискови активи, включително и задбалансовите си задължения, и формира провизии за покриването на рискове от загуби по критерии, определени от централната банка с наредба.

(2) Провизиите са елемент на счетоводните разходи и коректив на отчетната стойност на активите.

(3) Банките изключват от приходите си лихвите по кредити, по които има просрочени плащания над 90 дни, до плащането на просрочените лихви.

Чл. 28. Банките не могат да изплащат дивиденди, преди да са заделени необходимите средства за фонд „Резервен“, както и ако това би довело до нарушаване на изискванията по чл. 23.

Чл. 29. (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) (1) Банките и банковите групи са длъжни по всяко време да не надвишават установените съотношения на големите експозиции към собствения капитал.

(2) Банките и банковите групи установяват експозиция към едно лице или свързани лица като сбор от балансови активи и задбалансови ангажименти, определени с наредба на централната банка.

(3) Експозицията към едно лице или свързани лица се счита за голяма, когато е равна или превишава 10 на сто от собствения капитал на банката или банковата група.

(4) Решение, което води до формиране на голяма експозиция, се взема от управителния съвет (съвета на директорите). Когато експозицията надхвърля 15 на сто, решението се взема с единодушие.

(5) Експозицията към едно лице или свързани лица не може да надвишава 25 на сто от собствения капитал.

(6) Общият размер на всички големи експозиции по ал. 3 не може да надвишава 8 пъти собствения капитал.

(7) Централната банка определя условията и реда, при които отделни експозиции могат да участват с намален размер при определяне на съотношенията по ал. 5 и 6.

(8) Ограниченията по ал. 5 и 6 не се прилагат за:

1. експозиции към държавата и централната банка или безусловно гарантирани от тях;

2. експозиции към правителства, централни банки и международни организации, определени от централната банка, или безусловно гарантирани от тях;

3. експозиции, обезпечени с ценни книжа, емитирани от правителството на Република България, централната банка или от правителства, централни банки и международни банки, определени от централната банка;

4. експозиции, напълно обезпечени със залог на злато или залог на вземане към банката в национална или конвертируема чуждестранна валута.

Чл. 30. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Общият размер на вложенията на банката в недвижими имоти и други материални дълготрайни активи не може да надвишава 50 на сто от собствения ѝ капитал, а заедно с дяловите участия в дружества, които не са банки – собствения капитал.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Разпоредбата на ал. 1 не се отнася за дълготрайни материални активи и дялови участия в дружества, които не са банки, придобити от реализация на ипотечи, залози и други обезпечения с цел предпазване от загуби в банковата дейност, при условие, че те бъдат прехвърлени в срок до 2 години от придобиването им.

(3) Банка не може да бъде неограничено отговорен съдружник в търговско дружество.

Глава пета

Разкриване на конфликт на интереси. Доверителност

Чл. 31. (1) Всеки администратор в банка е длъжен да разкрие писмено пред управителния ѝ орган всеки съществен търговски, финансов или друг делови интерес, който той или членовете на семейството му имат от сключването на търговска сделка с банката.

(2) Съществен делови интерес е налице винаги, когато страна по договор с банката е:

1. администраторът или член на неговото семейство;

2. лице, с което администраторът или член на неговото семейство е икономически свързан, като:

а) притежава пряко или косвено квалифицирано дялово участие;

б) е негов администратор;

в) е съдружник в събирателно, командитно или в дружество с ограничена отговорност.

(3) Всеки администратор е длъжен най-малко веднъж на 6 месеца да декларира писмено пред управителния съвет (съвета на директорите) имената и адресите на икономически свързаните с него или с членовете на семейството му лица и за деловите интереси, които те имат с банката към момента на подаването на декларацията.

(4) Администратор, който има делови интерес от сключването на дадена сделка с банката, не участва нито в преговорите, нито в обсъждането и вземането на решение за сключването ѝ.

(5) Администраторите и другите служители на банката са длъжни при изпълнение на задълженията си да поставят интересите на банката и на нейните клиенти над своите собствени интереси.

(6) Банките следва да създадат организация в дейността си, която да не позволява администраторите и другите служители да се поставят в положение, при което техните задължения към клиент на банката влизат в конфликт със задълженията им към друг клиент или техните собствени интереси влизат в конфликт със задълженията им към клиент на банката.

Чл. 32. Сделките, сключени от администратор в нарушение на чл. 31, са нищожни. Нищожността може да бъде установена от съда по искане на банката, на централната банка или на друго заинтересувано лице.

Чл. 33. Когато установи, че администратор нарушава чл. 31, централната банка задължава компетентния орган на банката да прекрати правомощията му в определен срок или го отстранява от длъжност, ако не бъде освободен в определения срок.

Чл. 34. Банките приемат правила, с които уреждат реда за разкриване на конфликти на интереси и за осигуряване на доверителност, за да не се допуска увреждане на интерес на клиент на банката за сметка на друг клиент или на администратор или служител на банката, както и на интерес на банката за сметка на интерес на нейни администратори или служители.

Глава шеста

Отношения между банките и между банките и обслужваните от тях лица

Чл. 35. (1) (Предишен текст на чл. 35 – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Банките могат взаимно да се кредитират по договорен между тях начин.

(2) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Банките могат да емитират в левове и в чуждестранна валута облигации, други дългови ценни книжа, както и права, свързани с тях.

Чл. 36. (1) (Предишен текст на чл. 36, изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Централната банка създава информационна система за предоставените от банките кредити на техни клиенти и свързани с тях лица над определен размер. Условието и редът за създаване и функциониране на системата и за ползването на информация от нея се определят с наредба на централната банка.

(2) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Събираната по този начин информация може да се ползва при запазване на банковата тайна.

Чл. 37. Лихвените проценти по кредитите и паричните депозити се договарят между кредитополучателите, съответно вложителите, и банките.

Чл. 38. (1) Банка може да приема пари на влог само при обявени условия, които е длъжна да прилага към всички клиенти вложители.

(2) Условията задължително трябва да съдържат:

1. лихвените проценти и метода за изчисляване на лихвата, ако периодичните лихвени задължения не са пропорционална част от годишния лихвен процент;

2. периодите на лихвените плащания и данни, дали лихвеният процент е променлив или не;

3. минималната сума, приемана на влог;

4. минималния срок, в течение на който влогът не може да бъде изтеглен или може да бъде изтеглен, но с последица загуба на цялата или на част от лихвата;

5. размера, до който влоговете са гарантирани.

Чл. 39. (1) При отпускане на кредити банката задължително предоставя безплатно на клиента своите правила за делова дейност, които съдържат:

1. данни за общите разходи по заема (лихви, такси, комисиони и други) и за обективните критерии, въз основа на които тези разходи могат да се изменят;

2. метода за изчисляване на лихвата, ако периодичните лихвени задължения не са пропорционална част от годишния лихвен процент;

3. допълнителните задължения, свързани с разплащанията;

4. размера на ефективния лихвен процент, изчисляван по начин, определен от централната банка.

(2) В случаите на потребителски заем банката е длъжна при неговото сключване да предостави на заемателя в писмена форма сведения относно прилагания текущ лихвен процент, изразен като годишен лихвен процент, размера на дължимата от заемателя сума, критериите за определяне на плаващ лихвен процент, ако такъв е прилаган, както и за другите разходи.

(3) Ако заемателят е ползвал кредит над отпуснатия при предварителна договореност с банката (овърдрафт), тя трябва да го уведоми писмено за прилагания лихвен процент за съответния период, както и за другите разходи, свързани с кредита.

(4) Разходите по кредита се определят с договора за заем, включително и за случаите на предсрочно изплащане на главницата.

Чл. 40. Банката обявява условията по влоговете и кредитите в помещения, до които клиентите имат достъп.

Чл. 41. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) При предоставяне на кредити бан-

ката не може да приема като обезпечение акции, издадени от нея или от свързани с нея лица.

(2) Банките задължително приемат и представят на централната банка правила за кредитната си дейност, които задължително съдържат:

1. изискваната информация от кредитоискателя;
2. начина за оценка на кредитоспособността на искателя и на неговите поръчители (гаранти);
3. начина за оценка на предлаганите обезпечения;
4. начина за оценяване ефективността на предлагания за кредитиране проект;
5. реда за вземане на решение за отпускане на кредит съобразно неговия вид;
6. реда за ползване и издължаване на кредита;
7. реда за контрол върху ползването на кредита, текущото финансово състояние на длъжника и неговите поръчители и достатъчността на обезпечението;
8. видовете кредитни и други санкции и начина на прилагането им.

Чл. 42. (1) (Изм. – ДВ, бр. 68 от 2006 г.) Когато кредитът или вноски по него не бъдат издължени на договорените дати на плащане, както и когато кредитът бъде обявен за предсрочно изискуем поради неплащане в срок на една или повече вноски по него, банката има право да получи изпълнителен лист по извлечение от сметка за цялата дължима сума.

(2) В договора може да се предвиди, че банката има право да продаде на търг заложената вещ по ред, установен с наредба на министъра на правосъдието и на управителя на централната банка. Този ред не се прилага за залозите, учредени по Закона за особените залози.

Чл. 43. (Доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Върху недвижимите имоти и вещните права върху тях, придобити изцяло или частично чрез ползване на банков кредит, банката има право на законна ипотека.

Чл. 44. Банките могат да изискват от кредитополучателите да им предоставят отчетни и други документи, свързани с тяхната дейност, както и да извършват проверки за целевото използване на предоставените кредити и за условията на съхраняване и качеството на стоките, за които са ползвани кредити.

Чл. 45. (1) (Изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Банките извършват безкасови плащания на територията на Република България и презгранични плащания по ред, установен с наредби на Централната банка.

(2) Централната банка определя реда за издаване и плащане с банкова карта.

Чл. 46. (Изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Банките задължително участват в националната платежна система, организирана от Централната банка. Сетълмент на всички безкасови плащания в левове става чрез сметките за сетълмент на банките, открити в Централната банка. Редът за участие в платежната система и начинът за нейното функциониране се определят с наредба на Централната банка.

Глава седма

Кредитни ограничения

Чл. 47. (1) Банката може да предоставя само с единодушно решение на нейния колективен управителен орган и одобрение на ръководителя на специализираната служба за вътрешен контрол кредити на:

1. администратори на банката;
2. съпрузи и роднини по права линия до трета степен, включително на лицата по т. 1;
3. акционери, притежаващи акции, които им осигуряват повече от 5 на сто от общия брой на гласовете в общото събрание на акционерите;
4. акционер, чийто представител е член на управителен или надзорен орган на банката;
5. юридически лица, в управлението на които участват лица по т. 1, 2, 3 и 4;
6. търговски дружества, в които банката или лице по т. 1, 2, 3 и 4 участва в управлението или има квалифицирано дялово участие;
7. лица, упражняващи надзор върху банковата дейност;
8. ръководителя на специализираната служба за вътрешен контрол на банката;
9. (отм. – ДВ, бр. 21 от 1998 г.).

(2) В случаите на ал. 1 с решението за отпускане на кредита се определят и условията за погасяване и размерът на лихвата.

(3) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато:

1. размерът на предоставения кредит на лицата по ал. 1, т. 1, 2, 7 и 8 не надхвърля годишното им възнаграждение;
2. размерът на предоставения кредит на лицата по ал. 1, т. 3, 4, 5, 6 и 9 е по-малък от 1 на сто от внесенения капитал на банката.

(4) Банките не могат да предоставят облагодетелстващи условия по кредитите на лицата по ал. 1, изразяващи се във:

1. сключване на сделка, която поради своето естество, цел, характеристика или риск не би могла да бъде сключена от банката с клиенти извън лицата по ал. 1;
2. събиране на лихви, такси или други парични задължения или приемане на обезпечения, които са по-ниски от тези, изисквани от други клиенти.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Размерът на необезпечен кредит, предоставен от банка на неин служител, не може да надхвърля 24 пъти бруtnата му месечна заплата. За предоставянето на такива кредити банките приемат вътрешни правила.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Общият размер на предоставените кредити спрямо собствения капитал на банката не може да надхвърля 10 на сто за лицата по ал. 1 и 3 на сто – за кредитите по ал. 5.

Глава осма

Особени правила за някои влогове

Чл. 48. (1) По спестовни влогове се приемат парични суми, предназначени за натрупване.

(2) При откриване на спестовен влог банките издават спестовна книжка или друг подобен документ, в който се отразяват всички вноски и плащания по влога.

(3) Разпореждания със спестовен влог може да се извършват само след представяне на документа по ал. 2. При изплащане на цялата сума по влога документът по ал. 2 се задържа от издателя му.

Чл. 49. (1) При загубване, унищожаване или открадване на документа по чл. 48, ал. 2 влогодателят е длъжен незабавно писмено да уведоми банката.

(2) Банката не носи отговорност, ако преди получаване на уведомлението по ал. 1 добросъвестно е платила сума на лице, овластено да получи плащането.

(3) При различия между данните по влоговата сметка и документа по чл. 48, ал. 2 за верни се смятат данните по документа, ако от последното олихвяване не са изтекли повече от 3 години. В противен случай за верни се приемат данните по влоговата сметка.

Чл. 50. Създаването на спестовни каси в рамките на едно предприятие за приемане на парични влогове от работниците и служителите на отговорност на предприятието е забранено. Работодателите могат да приемат пари на влог от своите работници и служители само ако тези пари бъдат незабавно депозирани в банка на името и за сметка на отделните работници или служители.

Чл. 51. (Отм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.).

Глава девета

Банкова тайна

Чл. 52. (1) Служителите на банката, членовете на управителните и контролните органи на банката, длъжностните лица в централната банка, ликвидаторите, както и всички други лица, работещи за банката, не могат да разгласяват, освен ако са оправомощени за това, и да ползват за лично или за членовете на семейството им облагодетелстване факти и обстоятелства, засягащи авоарите и операциите по сметките и влоговете на клиентите на банката, които те са узнали при изпълнението на служебните и професионалните си задължения.

(2) Всички служители на банката при встъпване в длъжност подписват декларация за спазване на банковата тайна.

(3) Разпоредбата на ал. 1 се отнася и за случаите, когато посочените лица не са на служба или дейността им е преустановена.

(4) Освен на централната банка и за целите и при условията на чл. 36 банка може да дава сведения за операциите и наличностите по сметките на отделни клиенти само с тяхно съгласие или по решение на съда.

(5) Съдът може да постанови разкриване на сведенията по ал. 4 и по искане на:

1. прокурора – при наличие на данни за извършено престъпление;

2. (нова – ДВ, бр. 63 от 2006 г., в сила от 4 август 2006 г.) министъра на финансите или упълномощено от него лице – в случаите на чл. 143, ал. 4 от Данъчно- осигурителния процесуален кодекс;

3. (изм. – ДВ, бр. 103 от 1999 г.; бр. 105 от 2005 г., в сила от 1 януари 2006 г., предишна т. 2 – ДВ, бр. 63 от 2006 г. в сила от 4 август 2006 г.) директора на териториалната дирекция на Националната агенция за приходите, когато:

а) (изм. – ДВ, бр. 105 от 2005 г., в сила от 1 януари 2006 г.) се представят доказателства, че проверяваното лице е осуетило извършването на проверка или ревизия или не води необходимата отчетност, както и че тя е непълна или недостоверна;

б) с акт на компетентен държавен орган е установено настъпването на случайно събитие, довело до унищожаване на отчетната документация на проверяваното лице;

4. (нова – ДВ, бр. 19 от 2005 г., предишна т. 2а – ДВ, бр. 63 от 2006 г. в сила от 4 август 2006 г.) Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност и директорите на териториалните ѝ дирекции.

5. (изм. – ДВ, бр. 92 от 2000 г., в сила от 1 януари 2001 г., изм. – ДВ бр. 33 от 2006 г., предишна т. 3 – ДВ, бр. 63 от 2006 г. в сила от 4 август 2006 г.) директора на Агенцията за държавна финансова инспекция, когато с акт на орган на агенцията е установено, че:

а) ръководството на проверяваната организация или лице осуетява извършването на инспекционна дейност от органите на агенцията;

б) в проверяваната организация или лице не се води счетоводна отчетност или тя е непълна или недостоверна;

в) има данни за липси;

г) с акт на държавен орган е установено настъпването на случайно събитие, довело до унищожаване на отчетна документация на проверяваната организация или лице.

6. (нова – ДВ, бр. 15 от 1998 г.; изм. – ДВ, бр. 63 от 2000 г., предишна т. 4 – ДВ, бр. 63 от 2006 г. в сила от 4 август 2006 г.) директора на Агенция „Митници“ и директорите на регионалните митнически дирекции, когато:

а) с акт на митническите органи е установено, че проверяваното лице е осуетило извършването на митническа проверка или не води необходимата отчетност, както и ако тя е непълна или недостоверна;

б) с акт на митническите органи са установени митнически нарушения;

в) е необходимо налагането на запори върху банкови сметки за обезпечаване на установени от митническите органи вземания, събирани от тях, както и за обезпечаване на глоби, законни лихви или други;

г) с акт на държавен орган е установено настъпването на случайно събитие, довело до унищожаване на отчетната документация на проверявания от митническите органи обект.

(6) Районният съдия се произнася по искането с мотивирано решение в закрито заседание не по-късно от 24 часа от постъпването му, като определя срока за разкриване на сведенията по ал. 4. Решението на съда не подлежи на обжалване.

(7) По писмено искане на директора, съответно на централната служба за борба с организираната престъпност, на Националната следствена служба и на Националната полиция, банките са длъжни да предоставят информация за наличностите и движението по сметките на дружествата с над 50 на сто държавно и/или общинско участие.

(8) (Нова – ДВ, бр. 45 от 2002 г.) По писмено искане на председателя на ДКСИ или на ръководителите на службите за сигурност и на службите за обществен ред банките са длъжни да предоставят сведения за авоарите и операциите по сметките и влоговете на лица, които са обект на проучване за надеждност, при условията и по реда на Закона за защита на класифицираната информация. Към искането се прилага съгласие на проучваното лице за разкриването на тези сведения.

Глава десета

Съхраняване и предоставяне на информация

Чл. 53. Всяка банка трябва да създаде и да поддържа в актуално състояние информационна система, съдържаща:

1. устава и другите вътрешни нормативни актове с всички внесени изменения и допълнения в тях;
2. (доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) книга за акционерите, водена по реда на Търговския закон и допълнителните изисквания на централната банка;
3. книги с протоколи от заседанията на общото събрание на акционерите и на другите органи за управление;
4. счетоводна информация, отразяваща ясно и вярно вида, размера и основанието на сключените сделки и отражението им върху финансовото състояние на банката, от която да може да се установи дали банката извършва дейността си в съответствие с разпоредбите на този закон;
5. информация по клиенти с данни за сключените с тях или за сметка на тях сделки и за кредитните и дебитните им салда;
6. друга информация, изисквана от този закон и актовете на централната банка.

Чл. 54. Банката трябва да създаде и да поддържа досиета за всеки кредит с данни за клиента, основанието, условията и размера на заема и неговото обезпечение, решението на компетентния орган за отпускане на кредита и всички други данни, свързани със сключването и изпълнението на договора.

Чл. 55. Банките представят на централната банка отчети и доклади по форма, съдържание и в срокове, определени от нея.

Чл. 56. Всяка банка е длъжна да публикува на всеки 6 месеца най-малко в един централен всекидневник счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите по форма, определена от централната банка.

Чл. 57. (1) Банките в 10-дневен срок уведомяват писмено централната банка относно взетите решения за:

1. персонални промени в органите за управление;
2. намаляване или увеличаване на капитала;
3. откриване и закриване на клонове в страната и за временно спиране извършването на банкови операции от тях;
4. преустановяване извършването на определен вид сделки;
5. (изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) формиране на голяма експозиция по чл. 29;
6. изменения в устава и другите вътрешни нормативни актове на банката;
7. предоставяне на кредит по чл. 47;
8. назначаване на проверител по чл. 61.

(2) При изпадането на банка в неплатежоспособност лицата, които я управляват и представляват, са длъжни да уведомят незабавно централната банка за това обстоятелство.

(3) Промените в състава на управителния съвет (съвета на директорите), назначенията на други ръководни длъжностни лица, определени от централната банка, както и измененията в устава не пораждат действие, ако не е налице одобрение на централната банка. Одобрението се смята за дадено, ако тя не е възразила в срок до 10 дни от уведомяването ѝ.

Чл. 58. (1) Банките представят в централната банка копия от своите устава, правилници, инструкции и други актове, съдържащи разпоредби относно обхвата и реда за извършване на операциите, капитала и вътрешната организация на банката, в 7-дневен срок от приемането им, съответно от внасянето на изменения и допълнения в тях.

(2) Банките поддържат в централната банка заверен и осъвременяван списък на служителите на банката, включително на клоновете и представителствата ѝ, които са оправомощени да я управляват и представляват, придружен с описание на техните правомощия и с образци от подписите им.

Глава единадесета

Вътрешен контрол, счетоводство и годишно приключване

Чл. 59. (1) Всяка банка създава специализирана служба за вътрешен контрол, чието ръководство се избира и освобождава от общото събрание на акционерите.

(2) Ръководството на службата за вътрешен контрол информира незабавно централната банка за установените от него нарушения в управлението на банката, които са довели или могат да доведат до съществени вреди за банката.

(3) Банките приемат правила за организацията и дейността на вътрешния контрол в съответствие с наредба на централната банка.

Чл. 60. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 1998 г.) Банките водят счетоводството си и изготвят финансовите си отчети въз основа на Закона за счетоводството, Националните счетоводни стандарти и Националния сметкоплан и съгласно изискванията на централната банка, определени в наредба.

(2) Банките, банковите групи и финансовите холдинги представят на централната банка финансови отчети, които отразяват финансовото им състояние както поотделно, така и на консолидирана основа.

Чл. 61. (1) Управителният съвет (съветът на директорите) на всяка банка осигурява годишно приключване.

(2) Годишният счетоводен отчет на всяка банка се проверява и заверява от специализирано одиторско предприятие със седалище в страната, включено в списък, утвърден от централната банка. Актовете за включване и изключване от списъка не подлежат на обжалване по съдебен ред.

(3) Проверители, които имат материални интереси в някоя банка, различни от тези на вложител, или са служители или представители на банката, не могат да бъдат назначавани за нейни проверители.

(4) В доклада си проверителят дава заключение както за обстоятелствата относно достоверното представяне на имущественото и финансовото състояние на банката и получения финансов резултат, така и за верността на представените отчети в централната банка.

(5) Проверителите са длъжни да:

1. съдействат на банката за правилното водене на счетоводството;
2. проверяват и наблюдават дейността на специализираните органи за вътрешен контрол и да дават препоръки за подобряване на работата им;
3. информират незабавно централната банка за всички обстоятелства, които могат да застрашат дейността на банката.

(6) Резултатите от окончателната проверка на годишните отчети се отразяват в отделен доклад по форма, определена от централната банка. Той се предава на управителните органи и на ръководството на специализираната служба за вътрешен контрол на банката, избрани съгласно устава, както и на централната банка и на министъра на финансите.

Глава дванадесета

Надзор върху банковата дейност

Чл. 62. (1) (Изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Централната банка упражнява надзор върху дейността на банките, както и върху дейността на клоновете на чуждестранни банки у нас. Тя има право да изисква от тях и от акционерите им да ѝ предоставят всички необходими счетоводни и други документи, както и информация за дейността им, и да извършва проверки на място чрез оправомощени от нея служители и други лица.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Централната банка и оправомощените от нея лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено.

(3) Предприятията, за които според обстоятелствата може да се приеме, че осъществяват банкова дейност без разрешение, са длъжни да предоставят на централната банка при поискване необходимата информация и документи. За целта оправомощените лица могат да извършват проверки на място.

(4) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) При упражняване на надзорните си функции централната банка може да сключва двустранни споразумения с други централни банки или чуждестранни надзорни органи за обмяна на информация на реципрочна основа и при поемане на задължение за запазване на банковата тайна.

Чл. 63. Държавните органи и длъжностните лица са длъжни да оказват в рамките на своите правомощия съдействие на органите на банковия надзор при осъществяване на техните функции.

Чл. 64. (1) (Предишен текст на чл. 64 – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) При осъществяване на проверките на място органите на банковия надзор имат право:

1. на свободен достъп в служебните помещения на лицата, извършващи банкова дейност;
2. да изискват документи и да събират сведения във връзка с изпълнението на възложената задача;
3. да назначават експерти;
4. да извършват насрещни проверки в други банкови и небанкови предприятия по въпроси, свързани с проверката;
5. да искат от съда налагането на запори и възбрани върху имуществата на лица, причинили щети;
6. да присъстват на заседанията на управителните и контролните органи на банките.

(2) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г., изм., бр. 1 от 2001 г., бр. 31 от 2003 г.) Проверките по ал. 1, т. 4, свързани с мерките за предотвратяване и разкриване на действията по изпирането на пари, могат да се извършват съвместно с Агенцията за финансово разузнаване.

Чл. 65. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г., бр. 91 от 2002 г.) Централната банка може да приложи мерките и санкциите по ал. 2 на този член, когато установи, че банката или нейни администратори или акционери са извършили посочени нарушения, изразяващи се във:

1. нарушаване разпоредбите на този закон, на нормативните и други актове и предписания на централната банка;
2. нарушаване изискванията за доверителност;
3. сключване на банкови сделки, които засягат финансовата стабилност на банката;
4. нарушения на поети от банката писмени ангажименти към централната банка за провеждане на оздравителни мерки;
5. извършване на сделки или други действия в нарушение на издадената лицензия за банкова дейност или на издадено друго разрешение от централната банка;
6. (нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) възпрепятстване упражняването на банков надзор;
7. (нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) застрашаване интересите на вложителите;
8. (нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) извършване на сделки и операции, представляващи изпиране на пари или в нарушение на Закона за мерките срещу изпирането на пари и актовете за неговото прилагане.
9. (нова – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) застрашаване стабилността на платежната система;

(2) В случаите на ал. 1 централната банка може:

1. да отправи писмено предупреждение до банката;
2. да свика общо събрание на акционерите или да насрочи заседание на управителния и надзорния съвет (съвета на директорите) за вземане на решения за мерките, които трябва да бъдат предприети;
3. да разпореди писмено да се преустановят и отстранят допуснатите нарушения и се предприемат оздравителни мерки;
4. да наложи на банката по-строги надзорни изисквания от установените за нея при нормалното ѝ функциониране;
5. да разпореди писмено на банката да предприеме действия за промени в лихвите, падежната структура и другите условия, отнасящи се до операциите на банката, включително влогонабирането и задбалансовите ангажименти;
6. (изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) да ограничи дейността на банката, като ѝ забрани да извършва определени сделки, дейности или операции;
7. да задължи писмено банката да увеличи капитала си;
8. да забрани плащането на дивиденди или под друга форма разпределяне на капитал;
9. (доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) да назначи съветник на банката, който може да присъства на заседанията на управителния и надзорния съвет (съвета на директорите);

10. да назначи външен одитор на банката, който да извърши финансов или друг одит съгласно определени от централната банка изисквания. Разходите по одита са за сметка на одитираната банка;

11. да разпореда писмено на банката да освободи едно или повече лица, оправомощени да управляват и представляват банката;

12. (изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) да нареди писмено на акционер да прехвърли притежаваните от него акции в срок до 30 дни;

13. да постави допълнителни изисквания към банката във връзка с разрешената ѝ банкова дейност;

14. да назначи двама или повече квестори на банката за определен срок;

15. да отнеме лицензията за извършване на банкова дейност или друго издадено от нея разрешение. С акта за отнемане на лицензията централната банка задължително назначава квестори, ако такива не са били назначени преди издаването на този акт.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 30 от 2006 г.) При налагането на принудителни административни мерки по ал. 2 разпоредбите на Административнопроцесуалния кодекс относно обясненията и възраженията на заинтересуваните лица не се прилагат.

(4) Актовете за налагане на принудителни административни мерки по ал. 2 подлежат на незабавно изпълнение и не могат да се обжалват по съдебен ред.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 34 от 2006 г.) По искане на Централната банка в търговския регистър се вписват обстоятелствата, съответно се обявяват актовете по ал. 2.

(6) (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.; изм. – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) Когато е приложена мярка по ал. 2, т. 12, правото на глас по акциите, посочени в мярката, не може да бъде упражнявано до прехвърлянето им. В тези случаи, ако възникне опасност за надеждността или сигурността в управлението на банката или на нейните операции, Централната банка може да приложи спрямо банката мерките по ал. 2, т. 6, 8 и 14.

Чл. 66. Длъжностните лица, предоставили кредити в нарушение на чл. 29 и 47, носят солидарна отговорност за предоставените суми заедно с кредитополучателя.

Чл. 67. (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) За издаването на разрешения, документи, както и за извършването на административни услуги, произтичащи от упражняването на банковия надзор, банките и другите лица заплащат на централната банка такси в размер и по ред, определени от Управителния съвет на централната банка.

Глава тринадесета

Квестор

Чл. 68. (1) Квесторът е физическо лице.

(2) Квесторът трябва да отговаря на изискванията на чл. 9, ал. 1, както и:

1. да не е едноличен търговец или член на изпълнителен или контролен орган или неограничено отговорен съдружник в дружество или кооперация, ако е открито производство по несъстоятелност или ако производството по несъстоятелност е прекратено и са останали неудовлетворени кредитори;

2. да не е невъзстановен в правата си несъстоятелен длъжник;

3. да не е съпруг, роднина по права линия или по съребрена линия до шеста степен или по сватовство до трета степен на член на управителен орган на банката, чиито правомощия са преустановени с акта на назначаване на квестора;

4. да не се намира с банката или с неин длъжник в отношения, които пораждат основателно съмнение за неговото безпристрастие.

(3) Назначените квестори вземат решения с единодушие и упражняват правомощията си съвместно, освен ако централната банка реши друго.

(4) Квесторът декларира писмено пред централната банка обстоятелствата по ал. 2. Той е длъжен да уведоми незабавно централната банка за промените в тези обстоятелства.

Чл. 69. (1) Квесторите се назначават и освобождават от централната банка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Освен в случаите на ал. 3, срокът, през който банката се управлява от квестори, не може да надхвърля общо 6 месеца. Ако в този срок не е отнета лицензията на банката, с изтичането на срока правомощията на квесторите се прекратяват и правата на всички органи на банката се възстановяват.

(3) Ако централната банка е отнела лицензията на банката, правомощията на квесторите се прекратяват след назначаването от съда на ликвидатор, съответно на синдик.

(4) Централната банка може по всяко време да прекрати правомощията на квестор и да назначи друг на негово място. Актът не подлежи на обжалване.

Чл. 70. След издаването на акта за назначаване на квестор централната банка го връчва незабавно на съответната банка и публикува съобщение най-малко в един централен всекидневник.

Чл. 71. (1) С назначаването на квестори всички правомощия на надзорния и управителния съвет, съответно на съвета на директорите на банката, се преустановяват и се упражняват от тях, доколкото в акта за назначаването им не са предвидени ограничения.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) По време на управлението на квесторите общото събрание на акционерите може да се свиква само от квесторите и да взема решение по обявения от тях дневен ред. При условията на чл. 75 и 75а квесторите упражняват правомощията на общото събрание на акционерите.

(3) Централната банка може да издава задължителни предписания на квесторите във връзка с дейността им.

(4) Квесторите могат да прехвърлят някои от правомощията си на други доверени лица, включително на администратори, чиито правомощия са преустановени.

(5) Квесторите се отчитат за дейността си само пред централната банка и при поискване ѝ представят незабавно отчет за дейността си.

(6) Действия и сделки, извършени от името и за сметка на банката, без предварително упълномощаване от квесторите, са нищожни.

Чл. 72. (1) Квесторите имат неограничен достъп до и контрол върху помещенията на банката, счетоводната и друга документация, нейното имущество и дъщерни дружества.

(2) По искане на квесторите прокуратурата и органите на Министерството на вътрешните работи са длъжни да оказват съдействие за упражняване на правомощията им по ал. 1.

(3) Веднага след назначаването им квесторите осигуряват защита на активите на банката, като предприемат най-малко следните действия:

1. променят реда за влизане в сградите на банката и в помещенията, където се съхраняват имущества, документация, информация, оборудване и други, чрез достъпа до които може да се накърнят имуществени интереси на банката, включително чрез подмяна на заключващите устройства и ограничаване кръга на лицата, които имат достъп до тях;

2. променят или създават нови пароли за достъп до компютрите на банката, като предоставят достъп само на ограничен брой доверени служители;

3. издават нов вид пропуски за влизане в помещенията на банката на оправомощените служители и контролират достъпа на другите служители до тези помещения;

4. прекратяват пълномощията на всички лица, които са могли да задължават или да извършват каквито и да било действия от името и за сметка на банката, и упълномощават ограничен брой доверени служители, като уведомяват съответните трети лица за това;

5. информират банките кореспонденти, регистратори и агенти по ценни книжа и лицата, управляващи активи за сметка на банката, че всички дадени от банката пълномощия до назначаването им са прекратени, като пълномощия ще бъдат предоставени на ограничен кръг лица, за чиито имена и правомощия ги уведомяват допълнително;

6. прекратяват плащания на дивиденди или друга форма за разпределение

на капитал на акционери, както и плащания на администратори, освен на възнаграждения за извършените от тях услуги на банката по искане на квесторите.

Чл. 73. В двудневен срок от назначението квесторите изпращат до всеки клон на банката и дъщерните ѝ дружества препис от акта на централната банка за назначението и уведомяват банките кореспонденти за акта на централната банка, ако това е необходимо за изпълнение на техните функции.

Чл. 74. (Отм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.).

Чл. 75. (1) (Доп. – ДВ, бр. 52 от 1998 г., изм., бр. 54 от 1999 г.) Ако лицензията на банката не е отнета, квесторите имат право да вземат решение за преобразуване чрез вливане или сливане с друга банка, което подлежи на одобряване от централната банка след представяне на разрешение от Комисията за защита на конкуренцията, когато издаването му е задължително.

(2) Централната банка дава одобрението по ал. 1 само ако прецени, че преобразуването няма да доведе за придобиващата или новосъздадената банка до влошаване на нейната капиталова адекватност, ликвидност и на други изисквания за осъществяване на банкова дейност съгласно този закон и актовете за неговото прилагане, както и ако при преобразуването се поемат всички задължения на управляваната от квесторите банка.

Чл. 75а. (Нов – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) (1) Ако лицензията на банка, която не отговаря на изискванията по чл. 23, не е отнета, квесторите с одобрение на централната банка могат да вземат решение за увеличаване на капитала чрез издаване на нови акции, които предлагат на акционерите. Вноските до размера на емисионната стойност се внасят изцяло в определен от квесторите срок.

(2) Незаписаните акции, както и акциите, вноските по които не са направени съгласно ал. 1, се предлагат от квесторите на други лица.

Чл. 76. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Квесторът упражнява правомощията си с грижата на добър стопанин. Той носи отговорност само за вреди, причинени от него умишлено.

(2) Всички служители на банката са длъжни да съдействат на квестора при осъществяване на неговите правомощия.

Чл. 77. Квесторът получава за своята работа възнаграждение за сметка на банката, определено от централната банка.

Глава четирнадесета

Принудителна ликвидация

Чл. 78. (1) За всяка банка, на която централната банка е отнела лицензията за извършване на банкова дейност на основание чл. 21, ал. 1, се образува производство за принудителна ликвидация.

(2) Производството се образува от окръжния съд по седалището на банката по искане на централната банка. В искането се посочват само основа-

нията по чл. 21, ал. 1, въз основа на които е отнета лицензията, като към него се прилага заверен препис от акта на централната банка.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Ако искането отговаря на изискванията на ал. 2, съдът образува производство за ликвидация на банката и назначава ликвидатор (ликвидатори) от списъка по чл. 84.

(4) Доколкото в този закон не е предвидено друго, ликвидацията се извършва по реда на Търговския закон.

(5) Банка в принудителна ликвидация може да бъде продадена като предприятие или да се влее в друга банка само с разрешение на централната банка. Централната банка издава разрешение само ако задълженията на тази банка се поемат изцяло от придобиващата или поемащата банка и ако прецени, че са налице обстоятелствата по чл. 75, ал. 2.

(6) (Нова – ДВ, бр. 52 от 1998 г.) Разрешение за вливане по ал. 5 се издава след представяне на разрешение от Комисията за защита на конкуренцията, когато издаването му е задължително.

Глава петнадесета

Несъстоятелност

(Отм. – ДВ, бр. 92 от 2002 г.)

Чл. 79–97. (Отм. – ДВ, бр. 92 от 2002 г.)

Глава шестнадесета

Доброволна ликвидация

Чл. 98. (1) Решение за доброволна ликвидация на банка може да се вземе от общото събрание на акционерите само след предварително разрешение на централната банка. Такова разрешение се дава, ако централната банка установи, че банката е платежоспособна и разполага с достатъчно ликвидни средства, за да изплати без отлагане своите задължения към вложители и другите кредитори.

(2) Когато ликвидаторът установи в процеса на ликвидацията, че банката е неплатежоспособна, той предлага на централната банка да поиска от съда откриване на производство по несъстоятелност. Към предложението ликвидаторът прилага документи, удостоверяващи състоянието на банката.

(3) Разпоредбата на ал. 2 се прилага и в случаите на принудителна ликвидация.

(4) За неуредените в този член случаи се прилагат разпоредбите на глава седемнадесета от Търговския закон.

Глава седемнадесета

Административнонаказателни разпоредби

Чл. 99. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Който извърши или допусне извършването на нарушение на този закон и на издадените за неговото прилагане нормативни актове, се наказва с глоба от 370 000 до 2 200 000 лв., ако деянието не съставлява престъпление.

(2) Който разпространява невярна информация или обстоятелства за банка, с което се уронват доброто име на банката и доверието към нея, се наказва с глоба до 5 млн. лв., ако деянието не съставлява престъпление.

(3) Ако нарушението по ал. 2 е извършено чрез средство за масово осведомяване, глобата е в размер от 5 млн. до 20 млн. лв.

(4) В случаите на ал. 1 на юридическото лице се налага имуществена санкция в размер от 20 млн. до 100 млн. лв., а по ал. 3 – от 50 млн. до 200 млн. лв.

Чл. 100. (1) Актовете за констатираните нарушения по чл. 99 се съставят от оправомощените от подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, лица, а наказателните постановления се издават от него или от оправомощено от него длъжностно лице.

(2) Съставянето на актовете, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Глава осемнадесета

Издаване и обжалване на административни актове

Чл. 101. (1) Индивидуалните административни актове по чл. 11, 16, 21 и чл. 65, ал. 2, т. 15 се издават от управителя на централната банка по предложение на подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, а във всички останали случаи от подуправителя или от оправомощено от него длъжностно лице.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 30 от 2006 г.) Извън случаите, посочени в този закон, административните актове по ал. 1 могат да се обжалват пред Върховния административен съд относно тяхната законосъобразност по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Съдът не може да спре изпълнението на акта до произнасянето по жалбата.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Администратор“ е:

а) член на надзорен или управителен съвет (съвет на директорите) на банка;

- б) длъжностно лице с ръководни функции в банката;
- в) всяко друго лице, което самостоятелно или съвместно с друго лице може да сключва сделки за сметка на банката.

2. „Влог“ е всяка сума, получена със задължение за връщане, освен ако тя е дадена:

- а) като заем от банка;
- б) като отметнина или задатък, осигуряващи изпълнението по търговска или друга сделка;
- в) като авансово плащане по договор за продажба или за извършване на услуга или друга дейност и подлежи на връщане при неизпълнение на договора;
- г) за други цели в случаи, определени от централната банка.

3. (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) „Свързани лица“ са:

а) съпрузите, роднините по права линия – без ограничения, по сребрена – до четвърта степен включително, и роднините по сватовство – до трета степен включително;

б) работодател и работник;

в) съдружниците;

г) лицата, едното от които участва в управлението на другото или на негово дъщерно дружество;

д) лицата, в чийто управителен или контролен орган участва едно и също юридическо или физическо лице, включително и когато физическото лице представлява юридическо лице;

е) дружество и лице, което притежава повече от 5 на сто от дяловете или акциите, издадени с право на глас в дружеството;

ж) (нова – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) лицата, едното от които упражнява контрол спрямо другото;

з) (предишна буква „ж“ – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) лицата, чиято дейност се контролира от трето лице или от негово дъщерно дружество;

и) (предишна буква „з“ – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) лицата, които съвместно контролират трето лице или негово дъщерно дружество;

к) (предишна буква „и“ – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) лицата, едното от които е търговски представител на другото;

л) (предишна буква „к“ – ДВ, бр. 91 от 2002 г.) лицата, едното от които е направило дарение на другото.

3а. (Нова – ДВ, бр. 54 от 1999 г.; изм. – бр. 91 от 2002 г.) Контрол е налице, когато контролиращият:

а) притежава, включително чрез дъщерно дружество или по силата на споразумение с друго лице, повече от половината от гласовете в общото събрание на друго лице, или

б) има възможността да определя, пряко или непряко, повече от поло-

вината от членовете на управителния или контролния орган на друго лице, или

в) има възможността да ръководи, включително и чрез или заедно с дъщерно дружество по силата на устав или договор дейността на друго лице, или

г) като акционер или съдружник в едно дружество контролира самостоятелно, по силата на сделка с други съдружници или акционери в същото дружество, повече от половината от броя на гласовете в общото събрание на дружеството, или

д) може по друг начин да упражнява решаващо влияние върху вземането на решения във връзка с дейността на дружеството.

4. „Квалифицирано дялово участие“ е участие на едно лице в дружество, което:

а) надхвърля 10 на сто от капитала на дружеството;

б) осигурява контрол върху вземането на решения, осуетява вземането на решения или позволява на това лице да определя повече от половината от членовете на управителния орган на дружеството, или по друг начин му дава възможност да влияе съществено върху управлението на дружеството.

5. „Публично привличане на влогове“ е приемането на влогове от повече от 30 лица, които не са банки.

6. „Разпределение на капитал“ е предоставяне на пари или друго имущество на банката на нейни акционери с изключение на предоставяне на нови акции вследствие увеличение на капитала чрез превръщане на печалба в капитал.

7. „Специализирано одиторско предприятие“ е събирателно дружество, командитно дружество или дружество с ограничена отговорност със седалище в България, съдружници в което са най-малко двама:

1. дипломирани експерт-счетоводители по чл. 51 от Закона за счетоводството;

2. дипломирани експерт-счетоводители по чл. 51 от Закона за счетоводството и чуждестранни лица, оправомощени по националното си законодателство да проверяват и заверяват счетоводни отчети.

§ 2. Доколкото в този закон не е предвидено друго, функциите на централната банка относно надзора върху банковата система се осъществяват от нейния подуправител, ръководещ управление „Банков надзор“, самостоятелно и независимо или от оправомощени от него длъжностни лица.

§ 2а. (Нов – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Организацията и контролът по обезпечаването на сигурността на банките и небанковите финансови институции се уреждат в наредба на министъра на вътрешните работи и Управителния съвет на Българската народна банка.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 3. Този закон отменя Закона за банките и кредитното дело (обн., ДВ, бр. 25 от 1992 г.; изм., бр. 62 от 1992 г. – Решение № 8 на Конституционния съд от 1992 г.; изм., бр. 59 и 109 от 1993 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 63 от 1995 г., бр. 12, 42, 90 и 100 от 1996 г.).

§ 4. Банките следва да приведат уставите и дейността си в съответствие с разпоредбите на този закон в срок до 6 месеца от влизането му в сила, а по отношение изискванията на чл. 6 – в срок до 31 декември 1997 г.

§ 5. Годишните счетоводни отчети на банките за 1997 г. следва да се заверят от международен одитор.

§ 6. При разпределяне на осребреното имущество вземанията на кредитори, предоставили кредити на банки след поставянето им под особен надзор по реда на отменения Закон за банките и кредитното дело, както и вземанията на държавата, за които се е суброгирала съгласно Закона за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които Българската народна банка е поискала откриване на производство по несъстоятелност, се изплащат след разноските по несъстоятелността.

§ 7. (1) Лица, които не са банки и са извършвали с разрешение на Българската народна банка сделки по чл. 1, ал. 4 от отменения Закон за банките и кредитното дело, след влизането в сила на този закон преустановяват извършването на:

1. сделки с чуждестранни средства за плащане по безкасов начин, освен ако не получат ново разрешение по установен в закон или друг нормативен акт ред;

2. сконтони и гаранционни сделки;

3. сделки с ценни книжа за чужда сметка, ако не са регистрирани в Комисията по ценните книжа и фондовите борси към датата на влизане на този закон в сила.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.) Лицата, които до влизането на този закон в сила са получили разрешение (лицензия) от Българската народна банка да предоставят по занятие парични заеми без правото да приемат пари от други лица на влог и да извършват други сделки, запазват предоставените им права, с изключение на сделките, представляващи банкова дейност.

§ 8. Член 38, ал. 3 от Закона за ценните книжа, фондовите борси и инвестиционните дружества (обн., ДВ, бр. 63 от 1995 г.; изм., бр. 68 и 85 от 1996 г.) се изменя така:

(3) Лицата по ал. 1 могат да извършват и сделките по чл. 1, ал. 5 от Закона за банките.

§ 9. Член 23 от Закона за държавната банка за инвестиции и развитие (ДВ, бр. 95 от 1996 г.) се отменя.

§ 10. В Закона за кооперациите (обн., ДВ, бр. 63 от 1991 г.; изм., бр. 34 и

55 от 1992 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 59 и 103 от 1996 г.) се правят следните изменения:

1. Член 38 се отменя.

2. В чл. 39 се правят следните изменения:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) По решение на общото събрание може да се образува взаимоспомагателна каса за членовете на кооперацията, която работи по утвърден от общото събрание правилник.“;

б) алинеи 2 и 3 се отменят.

§ 11. В чл. 51 от Закона за счетоводството (обн., ДВ, бр. 4 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 26 от 1992 г., бр. 55 от 1993 г., бр. 21, 33 и 59 от 1996 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Годишните счетоводни отчети на предприятията се заверяват само от дипломирани експерт-счетоводители или от специализирани одиторски предприятия“

2. Създава се ал. 4:

„(4) Специализирано одиторско предприятие може да бъде само събирателно дружество, командитно дружество или дружество с ограничена отговорност със седалище в България, съдружници в което са най-малко двама:

1. дипломирани експерт-счетоводители по ал. 1;

2. дипломирани експерт-счетоводители по ал. 1 и чуждестранни лица, оправомощени съгласно националното си законодателство да проверяват и заверяват счетоводни отчети на предприятия.“

§ 12. Издадените от Българската народна банка нормативни актове по прилагането на отменения Закон за банките и кредитното дело запазват действието си, доколкото не противоречат на този закон.

§ 13. Действието на установения от Българската народна банка особен надзор върху банки по реда на отменения Закон за банките и кредитното дело се прекратява, ако в срок до 2 месеца от влизането на този закон в сила Българската народна банка не е отнела лицензията за банкова дейност.

§ 14. Всящите съдебни производства, образувани по искане на Българската народна банка за откриване на производство по несъстоятелност на банки, се довършват по реда на този закон, ако Българската народна банка е отнела лицензията за банкова дейност и е представила на съда заверен списък от акта по чл. 21, ал. 2 от този закон.

§ 15. Образуваните съдебни дела по жалби срещу актове на Българската народна банка, които съгласно този закон не подлежат на обжалване по съдебен ред, се прекратяват.

§ 16. (1) Заварените при влизането в сила на този закон членове на управителен съвет или на съвет на директорите на банка, които отговарят на изискванията на чл. 9, ал. 1, т. 1, подават в срок 30 дни след влизането в сила

на наредбата по чл. 9, ал. 2 молба за издаване на сертификат.

(2) Членове на управителен съвет или на съвет на директорите на банка, които не отговарят на изискванията на чл. 9, ал. 1, т. 1 или на които е отказано издаването на сертификат, се освобождават от компетентния орган на банката в 30-дневен срок – за членове на управителен съвет, и в 2-месечен срок – за членове на съвет на директорите, от влизането на този закон в сила, съответно от получаването на отказа.

§ 17. Взаимоспомагателните кредитни кооперации на частни земеделски стопани, създадени по схемата за земеделски капиталов фонд съгласно сключени договори между правителството на Република България и Комисията на Европейския съюз за усвояване на предоставени безвъзмездно финансови средства, могат да предоставят кредити на своите членове при условията на тези договори, без за това да е необходимо разрешение (лицензия) на централната банка.

§ 18. Ограничителните разпоредби на чл. 9, ал. 1, т. 4 и 5 от този закон и на чл. 234, ал. 2, т. 1 от Търговския закон за:

1. членове на управителен или контролен орган на банка, в която централната банка е придобила след 1 октомври 1995 г. над 50 на сто от акциите с право на глас, ако те са избрани от компетентния орган след придобиването от централната банка на дялово участие в такъв размер, не са били преди това членове на неин управителен или контролен орган и са освободени от отговорност от общото събрание на акционерите на банката;

2. членове на управителен или контролен орган на банка, в която държавата в лицето на Банковата консолидационна компания АД, София, притежава над 50 на сто от акциите с право на глас, ако те са избрани в тези органи за първи път след 1 януари 1994 г. по предложение на Банковата консолидационна компания и са освободени от отговорност от общото събрание на акционерите на банката, могат да отпаднат с решение на Управителния съвет на Българската народна банка конкретно за всяко лице.

§ 19. Управителният съвет на Българската народна банка издава наредби по прилагането на глави първа, втора, трета, четвърта, шеста, седма, осма, десета, единадесета, дванадесета, тринадесета и петнадесета от този закон.

§ 20. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Закон

за изменение и допълнение на Закона за банките

Преходни и заключителни разпоредби

(Обнародван в „Държавен вестник“, бр. 54 от 1999 г.;
изм., бр. 103 от 1999 г., бр. 1 и 92 от 2000 г.)

.....

§ 43. Банките са длъжни да приведат уставите и дейността си в съответствие с изискванията на този закон в 6-месечен срок от влизането му в сила.

§ 44. За банките, които са регистрирали увеличение на капитала си, срокът по чл. 19а, ал. 1 тече от влизането в сила на този закон, освен ако в решението е определен срок, който изтича по-рано.

§ 45. (1) В случаите, в които държавата е встъпила в правата на вложителите при условията и по реда на отменения Закон за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които Българската народна банка е поискала откриване на производство по несъстоятелност, синдикът представя на министъра на финансите всеки месец, а при поискване – незабавно, отчет за своята дейност.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 92 от 2000 г., бр. 33 от 2006 г.) По отношение на банки, в които държавата е встъпила в правата на вложителите при условията и по реда на отменения Закон за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които Българската народна банка е поискала откриване на производство по несъстоятелност, министърът на финансите може да възлага извършването на финансова инспекция по реда на Закона за държавната финансова инспекция.

§ 46. (1) Синдиците на банките, в които държавата е встъпила в правата на вложителите по реда на отменения Закон за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които Българската народна банка е поискала откриване на производство по несъстоятелност, в 14-дневен срок от влизане на този закон в сила изготвят сметка за разпределение на набраните парични суми в масата на несъстоятелността.

(2) Ако списъкът на приетите от синдика вземания не е утвърден от съда, разпределението и изплащането на вземанията се извършват въз основа на приетия от синдика списък, като за оспорените вземания от реда, за който се извършват плащания, се заделят съответни суми.

(3) Ако с разпределените по реда на ал. 1 и 2 суми не могат да се удовлетворят напълно вземанията на кредиторите по чл. 95, ал. 1, т. 4 и § 6 от преходните и заключителните разпоредби, синдикът обявява за публична продан по реда на чл. 375–389 от Гражданския процесуален кодекс вещите и имуществените права като цяло, с изключение на вещите и имуществените права:

1. върху които е учреден залог или ипотека за обезпечение на вземания към банката или е упражнено право на задържане;

2. за които до влизането на този закон в сила е извършена публична продан, но не е издадено постановление за възлагане.

(4) Централната банка в срок до 30 дни от влизане в сила на този закон възлага чрез конкурс на специализирани одиторски предприятия по чл. 61, ал. 2 и/или лицензирани оценители да изготвят оценка и дадат заключения за възможната цена, по която биха се продали в 6-месечен срок като цяло вещите и имуществените права на банката по ал. 3.

(5) При изготвяне на заключението одиторът (лицензираният оценител) приспада от цената необходимите разноски по несъстоятелността, включително и разноските за изготвяне на заключението.

(6) В 7-дневен срок от представяне на заключението синдикът предлага за публична продан чрез обявление в два централни всекидневника вещите и имуществените права като цяло по ал. 3 с начална цена съгласно заключението.

(7) (Нова – ДВ, бр. 1 от 2000 г.) Кредитор по чл. 95, ал. 1, т. 4–9, обявен за купувач на вещите и имуществените права като цяло може да прихване от дължимата по чл. 380, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс цена такава част от вземането си, каквато би получил при разпределение на получената от продажбата сума.

(8) (Предишна ал. 7 – ДВ, бр. 1 от 2000 г.) При условията на чл. 382, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс отделен кредитор или няколко кредитори съвместно от всеки ред по чл. 95, ал. 1, т. 4–9 може да поиска да бъде обявен за купувач на вещите и имуществените права като цяло в изплащане на такава част от вземането му, каквато би получил при разпределение на получената сума от стойността на това имущество.

(9) (Нова – ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна ал. 8, изм., бр. 1 от 2000 г.) Правата на държавата по ал. 8 се упражняват от Агенцията за държавни вземания и ако тя отправи искане за възлагане, вещите и имуществените права на несъстоятелната банка ѝ се възлагат.

(10) (Предишна ал. 8 – ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна ал. 9, бр. 1 от 2000 г.) Купувачът по ал. 7 има задълженията на вискателя по чл. 383 от Гражданския процесуален кодекс. Той може да договори с останалите кредитори, които биха получили плащане от стойността на възложеното му имущество, други начини за удовлетворяване, но трябва да представи спогодба с тях в срока за плащане.

(11) (Предишна ал. 9 – ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна ал. 10, бр. 1 от 2000 г.) В 30-дневен срок от издаването на постановлението за възлагане синдиките предават прехвърлените вещи и всички документи за тях и за прехвърлените имуществени права на приобретателя.

(12) (Предишна ал. 10 – ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна ал. 11, бр. 1 от

2000 г.) От влизането на този закон в сила синдиците на банките по ал. 3, освен в предвидените в ал. 1–9 случаи, не могат да продават отделни вещи и имуществени права или обособени части от тях, преди да са предложили тяхната продажба като цяло.

(13) (Предишна ал. 11, изм. – ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна ал. 12, изм., бр. 1 от 2000 г.) Ако държавата е придобила вземания по реда на ал. 8–11, тези вземания могат да бъдат прехвърляни на други лица, както и да бъдат предоговаряни чрез удължаване на срока на изплащане на главницата и/или лихвите, намаление на главницата, намаление на лихвата и други подобни способности съобразно финансовото състояние на длъжника. Прехвърлянето и предоговарянето на тези вземания се осъществяват от Агенцията за държавни вземания.

§ 47. Банките и клоновете на чуждестранни банки, които са получили лицензия при условията и по реда на отменения Закон за банките и кредитното дело, са длъжни в 3-месечен срок от влизането в сила на този закон да подадат заявление за актуализиране на лицензията в съответствие със Закона за банките.

§ 48. В едномесечен срок от влизането в сила на този закон синдиците внасят събраните до момента парични вземания по реда на чл. 92, ал. 2.

§ 49. В едномесечен срок от влизането в сила на този закон съдът извършва проверка за обстоятелствата по чл. 84, ал. 5 и освобождава синдиците, които не са подали декларация или не отговарят на изискванията.

Закон

за изменение и допълнение на Закона за банките

(Обнародван в „Държавен вестник“, бр. 91 от 2002 г.)

.....

Преходни и заключителни разпоредби

§ 13. Член 19в, ал. 2–4 се прилага и по отношение на лицата, които при влизането в сила на този закон притежават 3 и повече от 3 на сто от акциите с право на глас в местна банка, освен ако са получили разрешение по чл. 19, ал. 1 и 2 или чл. 19б.

.....

